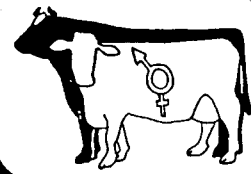

טיפוח פוריות

לאן פני העדר הישראלי – כיוון ההתפתחות בשנים האחרונות

חיים שטורמן – "און"

המשווק היא הגורם שבהגבלה (מכסות חלב), ולכן מחירו הוא הגורם החשוב ביותר ברווחיות הרפת. נוצרה נטיה להתעלם מהרווח שנותר מק"ג חלב, ולהתאמץ ולייצר את מכסת החלב עם שיעור גבוה יותר של מוצקים, אפילו אם המכסה תיוצר מיותר פרות נמוכות בק"ג חמ"מ, ועל ידי כך לייצר חלב "עוקף מכסה", למכור יותר ק"ג מוצקים ולקבל יותר הכנסה בתוך המכסה.

◀ לצורך השגת המטרה של העלאת שיעור המוצקים משתנית הבחירה הן בפרים המזריעים – אבות העדר – והן בבחירת הפרות ליציאה. נבחרים פרים ופרות בעלי שיעור מוצקים גבוה, ולו גם בעלי רמה גנטית נמוכה בחמ"מ.

סיבות מערכתיות:

◀ הסיבה העיקרית היא שיטת המכסות בליטרים נזלים הגורמת לפיתוי לעקוף את המכסה על ידי ייצור חלב עתיר מוצקים ולמכור באותה מכסת נזלים יותר ק"ג מוצקים.

◀ התוצאה הנגרמת למשק היא הקטנת היעילות בשל הגדלת עלות החזקת יותר פרות נמוכות תנובה בק"ג חמ"מ, למרות שיתכן שבשיטת המכסות הקיימת הן תהיינה ריווחיות יותר.

◀ איתיאום וחשיבה כלכלית אחידה עם התעשייה על מנת למצוא את שביל הזהב בין המטרות, אם הן בכלל שונות.

◀ חוסר הסברה מתאימה ליתרון גובה התנובה במושגי חמ"מ על גובה אחווי המוצקים.

נושא הפרה המיטבית עולה מדי שנה לויכוח ציבורי והגדרותיה רבות ומגוונות.

המצב העכשיו

מזה כשלוש שנים חלה נסיגה גנטית תלולה בכמות החלב המיוצר לפרה בצמוד לעליה מקבילה בשיעורי המוצקים. כתוצאה מכך נעצרה לחלוטין, ואף יש נסיגה קלה ברמה הגנטית בייצור ק"ג חמ"מ.

לפי הישובי ספר העדר שינויים כאלה קורים כאשר עובדים לפי אינדקס הכולל קנס של כ- 80% על הנפח, שהוא אינו כלכלי בשום מדד ובשום עבודה שהוגשה.

למרות שלא אלה ההמלצות ולא זה האינדקס שאותו אנו מפרסמים או עובדים לפיו – זאת התנהגות היצרנים. האם התנהגות המשקים מבטאת תמיד את הפרה המיטבית? האם התנהגות המשק תמיד נכונה גם לטווח הארוך? בשנות השמונים חווינו התנהגות משקים שהובילה את הרמה הגנטית של הפרה הישראלית אל עברי פי פחת, וזאת עקב אינדקס תשלום ושיטת מכסות שעודדה רווחיות מכסימלית, לטווח המידי, על ידי ייצור הרבה חלב עם מעט מוצקים.

כיום, השתנה מדד התשלום אך לא השתנתה שיטת המכסות והתהפכה המגמה.

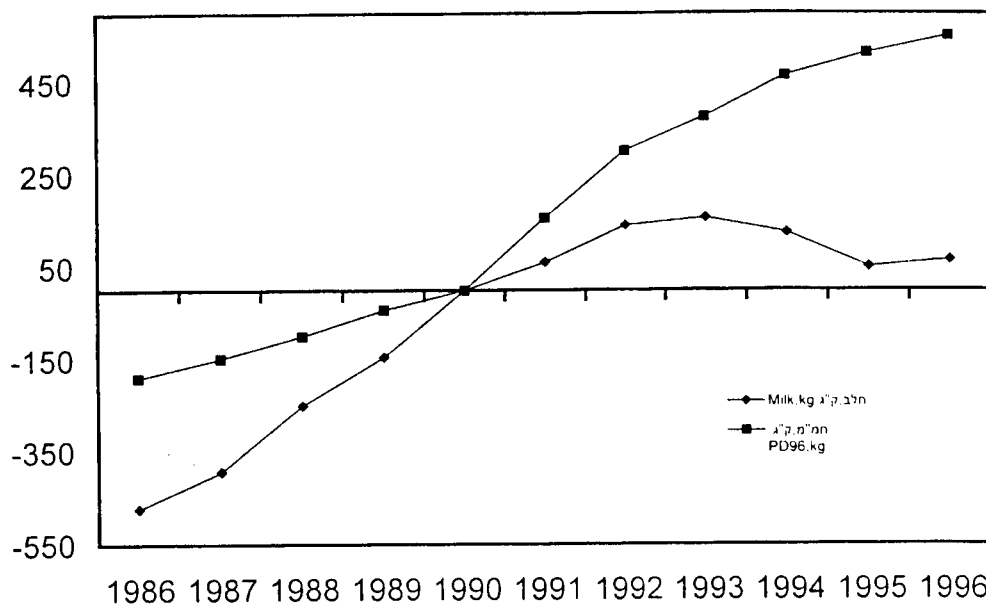
הסיבות

◀ **סיבות מקומיות:** נראה שהסיבות לשינוי המגמה במשק הן:

◀ נוצר הרושם של היצרן, שכמות החלב

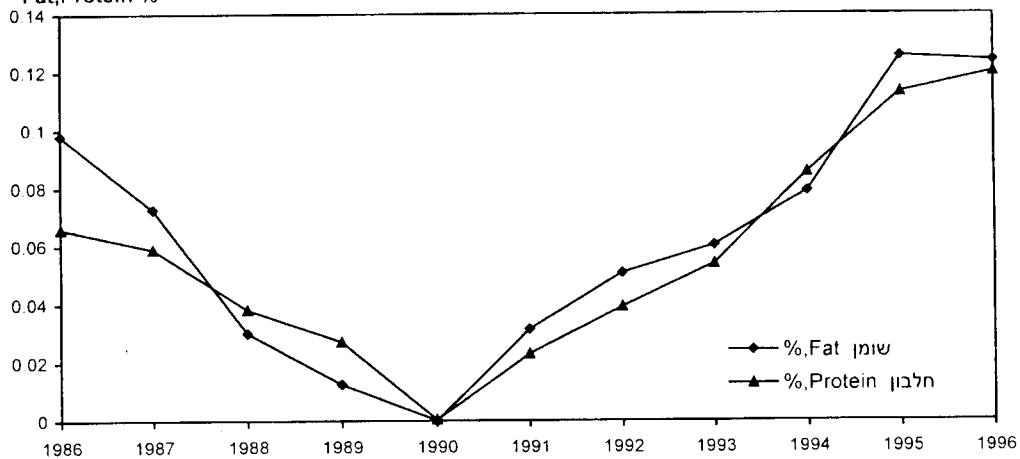
חלב, חמ"מ
Milk, PD96

ציור מס' 1: ערך טיפוחי לפרה לפי שנת לידה (התקדמות גנטית).

שומן, חלבון %
Fat, Protein %

ציור מס' 2: ערך טיפוחי לפרה לפי שנת לידה (התקדמות גנטית).

ממבט באיורים 1, 2 אפשר להיווכח, שערכי הגנטי בייצור חלב של המבכירות ילידות 1996 ירד לרמת 1988, בעוד מגמת העליה בייצור חמ"מ נעצרה ואף יורדת, ועוקבת באיחורמה אחרי המגמה בחלב.

מסקנות

לפי חישובי ספר העדר – הפרה המיטבית מבחינה כלכלית ולטווח ארוך, בתחומי הייצור והכלכלה המקובלים, היא הפרה בעלת היעילות המירבית, קרי בעלת התנובה הגבוהה ביותר במושגי חמ"מ. זאת הנטיה בכל העולם, ועיקרה מבוסס על כך שאת הכמות הנמכרת במוצקים ובנוזלים מייצרים מפחות פרות, או בפחות הוצאות.

העליה הפנוטיפית והגנטית בייצור חמ"מ הפרה משפרת את היעילות הכלכלית של הענף ומעלה את כושרו התחרותי.

היעילות הכלכלית העכשווית והעתידית היא אבן בוחן להצלחתנו בהכנסות ורווחי הרפתן, בתחרות מול ייבוא מתחרה ובייצור מצע גנטי בר תחרות בפרות ובפרים. יעילות זאת יכולה להיות שונה ולהימדד בכלים שונים לחוליות

שונות בייצור ובשיווק, דהיינו:

- לייצרן – בהכנסותיו וברווחיו.
- לתעשייה – במידה שהיא חוליה נפרדת מהיצרנים – שיעורי המוצקים בחלב יכולים להיות בעלי משמעות רבה יותר.
- לשיווק בארץ ולייצוא – במחירי התוצרת המורכבים ממחיר החלב הגולמי, מעלות התעשייה והשיווק ומאיכות החלב.

הדרכים להגשמת המטרה

- הכנסת המוצקים לשיטת המכסות, בעזרת מכסת חמ"מ, % שומן או ק"ג שומן.
- חישוב מחדש של אינדקס התשלום.
- חישוב מחדש של אינדקס הטיפוח הנגזר ממנו.
- הגברת ההדרכה ליצרנים בכיוון זה.

